

แบบจัดเก็บข้อมูลพันธุ์พืชท้องถิ่น

๑. ชื่อพืช/ชื่อสามัญ : มะขามป้อม

๒. ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Phyllanthus emblica* L.

๓. ชื่อเรียกในท้องถิ่น : กันโตด กำทวด

๔. ชนิดพืช : ไม้ยืนต้นขนาดเล็กถึงกลาง

๕. ลักษณะประจำพันธุ์/ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ลำต้นมักคดงอ เปลือกนอกสีน้ำตาลอมเทา ผิวเรียบหรือค่อนข้างเรียบ เปลือกในสีชมพูสด ใบเดี่ยว มีลักษณะคล้ายใบประกอบคล้ายใบมะขาม รูปขอบขนานติดยาวสลับ กว้าง ๐.๒๕-๐.๕ ซม. ยาว ๐.๘-๑๒ ซม. สีเขียวอ่อนเรียงชิดกัน ใบสั้นมาก เส้นแขนงใบไม่ชัดเจน ดอกขนาดเล็ก แยกเพศ แต่อยู่บนกิ่งหรือต้นเดียวกัน ออกตามง่ามใบ ๓-๕ ดอกแน่น ตามปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง ๖ กลีบ ดอกสีขาวหรือขาวนวล ผลทรงกลมมีเนื้อหนา ๑.๒-๒ ซม. ผลอ่อนมีสีเขียวอ่อน ผลแก่มีเขียวอ่อนค่อนข้างใส มีเส้นริ้ว ๆ ตามยาว สังเกตได้ ๖ เส้น เนื้อผลรับประทานได้มีรสฝาดเปรี้ยว ขมและอมหวาน เปลือกหุ้มเมล็ดแข็งมี ๖ เส้น เมล็ดมี ๖ เมล็ด

๖. ถิ่นกำเนิด : บริเวณประเทศศรีลังกา เนปาล และอินเดีย

๗. แหล่งพันธุ์ : จังหวัดกาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี จันทบุรี พิจิตร กำแพงเพชร ลำปาง เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน แพร่ น่าน และจังหวัดพะเยา

๘. การปลูก/การดูแลรักษา : การเตรียมดิน ลักษณะดินที่ดี คือ ร่วนซุยมีชั้นดินลึก ๕๐ - ๗๐ ซม. บริเวณนั้นมีวัชพืชหรือต้นไม้อื่นงอกงาม แสดงว่าดินดี ขุดหลุม ๕๐ x ๕๐ ซม. ผสมปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ผสมกับดินที่ขุดขึ้นมา แล้วกลบลงในหลุมตามเดิม เว้นไว้พอให้ตุ้มที่ขุดลงไปได้ก็พอ ระยะเวลาปลูก แล้วแต่เราจะเลือกเพราะต้นกล้าพันธุ์มะขามป้อมยักซ์อินเดีย ที่ได้จากการทาบกิ่งหรือติดตา อายุการให้ผลจะเร็ว คือ ๒ - ๓ ปี หากเอาไว้อายุได้ ที่มีผลตลอดปี เมื่อเราเลี้ยงผลแล้วจะติดผลต่อเนื่อง ทรงพุ่มจะไม่ใหญ่นัก ระยะเวลาปลูกอาจจะใช้ระยะ ๓ x ๖ เมตร ไร่หนึ่งจะปลูกได้ ๘๘ ต้น เมื่อเก็บผลได้ ๗ - ๑๐ ปี ก็ตัดออกเสีย ๑ ต้น เป็นระยะ ๖ x ๖ เท่ากับไร่หนึ่งเหลือ ๔๔ ต้น ระยะเวลาที่อยู่ได้เป็นร้อยปี

การดูแลรักษามะขามป้อมแรกปลูก การให้น้ำปลูกใหม่ๆ รดน้ำวันเว้นวัน เมื่อเข้าเดือนที่ ๒ วันเว้น ๒ วัน หรือสังเกตดูความชื้นของหน้าดินที่โคนต้น การให้ปุ๋ย ระยะเวลาหนึ่งปีแรกใช้ปุ๋ยที่มีไนโตรเจนสูง เพื่อเร่งการเจริญเติบโตใช้ปุ๋ย สูตร ๒๕-๗-๗ เริ่มให้เมื่อปลูกลงดินสัก ๒ อาทิตย์ ห่างกันสัก ๓ อาทิตย์ครั้งละ ๑ ช้อนชา ถึงอายุ ๖ เดือน การให้ปุ๋ยระยะที่ ๒ ใช้ปุ๋ยสูตรเสมอ ๑๖-๑๖-๑๖ สลับกับ ๒๕-๗-๗ ให้ ๓ อาทิตย์ครั้งละ ๑ ช้อนโต๊ะ จนอายุครบ ๒.๕ ปี เมื่อเห็นว่าต้นเจริญเติบโตสมบูรณ์แข็งแรงพอให้ปุ๋ยระยะที่ ๓ คือ สูตรสะสมอาหาร และสร้างตาดอก สูตร ๘-๒๔-๒๔ ครั้งละ ๒๐๐ - ๓๐๐ กรัม/ต้น/ครั้ง แล้วรดน้ำ ๓ - ๔ ครั้ง เพื่อให้ปุ๋ยละลายหมดแล้วรดน้ำ ๑๐ - ๑๕ วัน ให้รู้สึกว่ามีใบเหลืองเริ่มร่วง และมีตาดอกแตกออกมาตามตาดอกเต็มไปหมด เริ่มให้น้ำน้อยๆ หลังจากแทงตาดอก ๒๐ - ๒๕ วัน ดอกจะบานและเริ่มติดผลเล็ก ๆ ติดมากติดน้อย ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น ฝนตกขณะดอกบานจะติดไม่ดี โรคและแมลงก็เป็นปัจจัยลบได้เหมือนกัน ให้ปุ๋ยระยะที่ ๔ เมื่อติดผลเล็กๆ แล้วให้น้ำสม่ำเสมอ แล้วกลับมาใช้ปุ๋ยสูตรเสมอ ๑๖-๑๖-๑๖ เลี้ยงลูกจนกว่าจะเก็บได้ สรุปการใช้ปุ๋ย ๒๕-๗-๗ , ๑๖-๑๖-๑๖ , ๘-๒๔-๒๔, (๑๖-๑๖-๑๖) เอาสูตร ๘-๒๔-๒๔ ตามทำก่อนเก็บผลสัก ๑ เดือน จะทำให้รสชาติดี และที่จะละลายเสียไม่ได้ พวกธาตุอาหารเสริม แคลเซียม โบรอน และธาตุอาหารทางใบ จะทำให้ได้คุณภาพดีเลิศ

โรค มะขามป้อมเป็นผลไม้ป่าทนทานต่อโรคต่างๆ ได้ดีโดยธรรมชาติ แต่เมื่อเรานำมาปลูกเป็นแปลง มีการจัดการเรื่องปุ๋ยเรื่องน้ำอย่างดี อาจจะขาดสมดุลทางธรรมชาติ อาจจะอ่อนแอต่อเชื้อราบางชนิดได้ เชื้อราเข้าทำลายกิ่งที่ไม่สมบูรณ์บ้าง แต่ก็ไม่มาก แนวทางป้องกันคือ ฉีดพ่นสารกำจัดเชื้อราบ้างในช่วงฤดูฝน สารเคมีที่ใช้เป็นกลุ่ม คาเบนดาซิโพรแอสโตรโคล

แมลงศัตรูพืช มะขามป้อมมีแมลงรบกวนบ้างเล็กน้อย เช่น บางพื้นที่จะมีด้วงปีกแข็งกัดกินใบในเวลากลางคืนและหนอนเจาะลำต้นหรือตามกิ่งเมื่อติดดอกติดผลเล็กๆ จะมีพวกแมลงปากดูด พวกเพลี้ยไฟ ไรแดง เข้าแทะช่อดอกและผลเล็กๆ วิธีป้องกันกำจัด โดยไม่ใช้สารเคมี ใช้สารสกัดสมุนไพรจากพืช หรือน้ำส้มควันไม้ ฉีดป้องกันได้ แต่ถ้าระบาดก็ใช้สารเคมีฉีดพ่นคุม สารเคมีที่ใช้ คือ สารคาร์บาริล (เซฟวิน ๘๕) แมลงปากดูด ก็ใช้กลุ่ม คาร์โบซัลแฟน (พอสซ์) ฉีดป้องกันและกำจัด

การขยายพันธุ์ การใช้เมล็ด การทาบกิ่ง การเสียบยอด

๙. การจดทะเบียนเป็นสินค้า GI (สินค้าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะแหล่งภูมิศาสตร์) : -

๑๐. การใช้ประโยชน์ : ใช้รับประทานเพื่อบรรเทาหวัด แก้ไอ และละลายเสมหะได้[๓] มีแทนนินซึ่งมีฤทธิ์ในการต้านออกซิเดชัน ต้านอนุมูลอิสระ (Antioxidant) ยับยั้งการสร้างเมลานิน และสามารถยับยั้งการทำงานของ เอนไซม์ไทโรซิเนส (Tyrosinase) ได้ ชาวกะเหรี่ยงจะใช้เพื่อย้อมผ้าให้เป็นสีเทา

๑๑. เอกสารอ้างอิง :

วิกิพีเดีย. มะขามป้อม. เข้าถึงได้จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/มะขามป้อม>

๑๒. ภาพประกอบ :

ข้อมูลโดย : ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านแมลงเศรษฐกิจจังหวัดชุมพร

ที่อยู่ : ๒๒/๑ ม.๖ ต.ขุนกระโทก อ.เมือง จ.ชุมพร

เว็บไซต์ : <http://www.aopdb๐๓.doe.go.th>